

Kongebusterne i Christiansgave, Thisted

af Michael Vandet

Artiklen fortæller om bronzebusterne i Christiansgave og den spændende historie, der knytter sig til dem.

Plantagen Christiansgave i Thisted var oprindeligt anlagt som planteskole helt tilbage i 1821, siden blev området til byens meget benyttede grønne anlæg, hvor grundlovsfester og 1. maj møder afholdtes, hvor unge par sværmede i træernes skygger, og hvor byorkestret om sommeren fremførte populær musik.

I de ældste efterretninger fremgår det ligeledes, at anlægget langt tilbage i tiden var prydet af statuer og buster på pladser og gangstier. De første buster var gipsbuster af kongerne Frederik 6 og Christian 8, sådan som det fremgår af Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 2010, men i løbet af 1800 tallet kom mange flere til. Dette er beretningen om bronzebusterne på stedet, hvoraf den første i år fejrer 150 års jubilæum i de smukke omgivelser, denne buste af Kong Frederik 7 får derfor en særlig omtale. Han blev konge i 1848 da kong Christian 8 døde. Noget af det første, han gjorde som konge, var som bekendt, at han lod indføre en ny forfatning, der afskaffede den gamle enevælde. Kongens popularitet var stor i den brede befolkning, også fordi han var jævn og elskværdig i sin omgang med alle samfundsklasser, ligesom han var i besiddelse af en stærk nationalfølelse.

Kongens mange besøg rundt i landet bidrog også til hans store popularitet, og det var med til at give ham tilnavnet Frederik Folkekær. Han besøgte Thisted og egnen her to gange, først i 1846 som kronprins og i 1852 som konge og grundlovens giver. Der kan læses om disse besøg i Historisk Årbog for Thisted Amt 1924. Der var derfor oprigtig landesorg ved kongens død i 1863, og endnu to år efter hans død fejrede man faktisk stadig hans fødselsdag den 6. oktober. Så stærkt var mindet om folkekongen, at man her i byen kunne se utallige flag ved byens huse, li-

gesom skibene i havnen flagede, og en kreds af fremtrædende borgere fra egnen afholdt »Mindefest« i Klubben i Thisted.

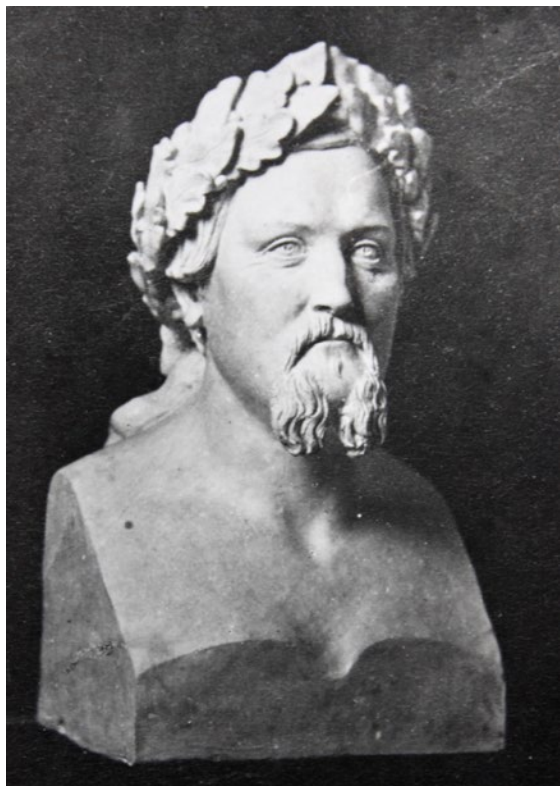
Det var på dette møde i Klubben, at borgere med folketingsmand, kammerråd C. A. H. Hansen, og amtsforvalter J. H. T. Henke i spidsen fostrede ideen om en buste i bronze af kong Frederik 7 til anbringelse i plantagen Christiansgave. Derfor kunne man også se følgende annonce i Thisted Amts Avis første gang den 9. oktober 1865. I 1865 var det Thisted Amt, der administrerede driften af plantagen Chri-

I den Formening, at Anbringelsen af en
**Buste af høisalig Kong
Frederik den 7de**
i Plantagen „Christiansgave“ vil finde almindeligt Bifald, tillade vi os at anmode vore Medborgere fra By og Land om at yde Bidrag til Tilveiebringelsen af den til dette Niemed fornødne Sum, som vi antage vil udgjøre et Beløb af cirka 250 Rd. foruden Fundamentet.
Den høisalig Hensevedes Minde er saa tyrebart, at det tør forventes, at ret Mange af et redebent Hjerter ville yde deres større eller mindre Stjerv.
Medundertegnede Amtsforvalter Hente modtager Bidragene og aflægger i sin Tid Regnskab for det Modtagne.
Thisted, den 6te Oktober 1865.
Buchhave, H. Brinkmann, Gsmann, Reinspetter. Kjøbmand. Profurator.
Gjørup, C. Hansen, Hente, Kjøbmand. Folkethingsmand. Amtsforvalter.
D. Holm, P. Knudsen, P. Lykke, Kjøbmand. Landsthingsmand. Guldsmed.
C. Neergaard, C. Nordentoft, Folkethingsmand. Kjøbmand.
Lars Sørensen, Nyby, Vandet. Proprietær.

Annoncen fra Thisted Amts Avis den 9. oktober 1865.

stiansgave. Et udvalg i amtet, plantageinspektionen var ledet af amtmanden og havde flere prominente medlemmer som bl.a. amtsforvalter Henke og prokurator Esmann. Der blev nedsat en såkaldt bustekomite, som bl.a. skulle forestå indsamlingen af penge til busten og en dertil hørende sokkel, sørge for de praktiske foranstaltninger som f.eks. en fremtidig placering af busten, og ikke mindst at finde en egnet kunstner der kunne lave en passende buste af kongen.

Avisen bragte jævnligt den før omtalte annonce og nu efterfulgt af navne på bidragyderne og endda med angivelse af størrelsen på hvert enkelt bidrag. Dette var et smart træk, for snart blev der rift om at yde størst bidrag med navns nævnelse blandt byens bedre borgerskab. I februar 1866 oplyste avisen, at

Måske det første billede af bronze busten forestillende kong Frederik 7. Fotografi fra 1867. Fotograf Fergus Brothers, Greenock, Skotland. Danmarks Kunstmuseer, Charlottenborg.

der nu var indsamlet i alt 326 Rdl. 21 Sk., og at folketingsmændene Hansen og Neergaard på bustekomiteens vegne skriftligt havde forespurgt den unge, men allerede meget kendte billedhugger Lauritz Prior, om han ville påtage sig opgaven at fremstille en buste af kong Frederik 7, men at man ønskede den færdige buste opstillet i plantagen Christiansgave til grundlovsfesten den 5. juni dette år. Yderligere oplyste avisen, at for det tilfældes skyld, at Prior ikke så sig i stand til at levere en model så hurtigt, da havde man udset sig en buste af kongen, som skulle være magen til den som fandtes i Rigsdagens Læseværelse på Christiansborg Slot.

Lauritz Prior opholdt sig i Rom da han modtog forespørgslen, men han svarede prompte, og svaret var positivt, idet han med glæde ville påtage sig opgaven og endda modellere en buste i stor størrelse og uden vederlag. Her bør det nævnes, at Lauritz Prior var søn af skibsreder H. P. Prior i København, en af landets dengang mest fremtrædende og yderst velhavende personligheder. Dog blev det ikke som ønsket, at man kunne afsløre Priors færdige bronzebuste til grundlovsfesten i 1866, idet Lauritz Prior først sent vendte hjem fra sit udlandsophold, hvorefter han den 5. juli 1866 flyttede ind i sit ny opførte atelier, som hans far havde ladet opføre i gården til sin ejendom i Norgesgade, der siden 1877 har heddet Bredgade 33, og hvor auktionshuset Bruun Rasmussen har haft til huse i mange år. Først herefter påbegyndte han arbejdet med busten. Alligevel besluttede man i amtets bustekomite at lade Prior udføre den påtænkte buste, måske spillede det her ind, at man jo måtte erkende, at der ikke var indsamlet penge nok til den færdige buste i bronze ej heller til en sokkel dertil.

Efterfølgende udførte Prior en stor buste i gips, hvor man ser Folkekongen Frederik 7. med en hovedprydelse i form af en krans bestående af sammenflettede grene med laurbær og egeløv, det gamle symbol på mod, magt, ære og visdom. Kransen er bagtil samlet med et bånd og knyttet i en smuk sløjfe. I august 1866 blev denne gipsmodel fragtet til Kgl. Hofbronzestøber Lauritz Rasmussens værksted i København, som for 450 Rdl. skulle udfærdige

en bronzedugave. Resultatet blev yderst tilfredsstillende. Men der skulle jo også anskaffes en sokkel til busten, og penge dertil var endnu ikke skaffet. Der var jo ingen stenhuggere her på egnen endnu, så man besluttede derfor, at soklen skulle udføres i svensk granit og laves i Sverige. Man fik en pris på omtrent 200 Rdl. for soklen inklusiv transport- og opstillingsomkostninger. Altså manglede der endnu ca. 120 Rdl., før busten kunne stå færdig og klar på sin plads i Christiansgave.

Endnu engang måtte man via avisen appellere til lokalbefolkningen om at yde kontante bidrag. Sommeren gik, og efteråret trængte sig på, endnu engang afholdtes Mindefest for kong Frederik 7 på kongens fødselsdag. Det var Dansk Forening i Thisted der afholdt festen som foregik på Hotel Aalborg, hvor også ikke-medlemmer kunne deltage. Efterfølgende kunne man læse i avisen, at »Noget over 50 personer havde deltaget«. Da vinteren nærmede sig, rejste Prior atter til Rom, og han vendte først hjem til marts i 1867. Det første, han gik i gang med, var at ciselere og færdiggøre bronzebusten af kong Frederik 7.

Når man valgte netop Lauritz Prior til at udføre busten af Folkekongen, var der flere grunde. Dels var han en af de unge men allerede kendte danske billedhuggere. Han havde fået en solid god uddannelse hos H. W. Bissen og G. F. Hetsch samt på kunstakademiet. Dels var han godt kendt i Thisted, idet han sammen med sin ældre halvbror ofte havde besøgt byen. Broderen var nemlig gift med tobaksfabrikant Frederik Carl Bendixsens ældste datter Christine Antoinette, og Lauritz Prior havde fået et godt øje til Bendixsens yngste datter Magdalene. I foråret 1867 havde man fået indsamlet den nødvendige kapital, og granitsoklen blev bestilt i Sverige. Resultatet var overvældende og smukt, var man enige om; den ankom heldigvis ubeskadiget og tids nok til, at alt kunne være klar til grundlovsfesten 5. juni 1867.

Den første dag i juni rejste Lauritz Prior til Thisted medbringende bronzebusten, den nåede lige akkurat at blive monteret på granitsoklen, så alt var klar til afsløringen ved årets grundlovsfest. Trods mindre godt vejr på dagen havde en talrig menne-

Busten af kong Frederik 7. på sin sokkel i Kongelunden i Christiansgave. Fotografi fra 5. juni 2017, netop 150 års dagen for afsløringen. Privatfoto.

skemængde samlet sig på festpladsen i Christiansgave. Efter at have budt velkommen åbnede festkomiteens formand folketingsmand, kammerråd C. A. H. Hansen festen med afsløringen af mindesmærket for kong Frederik 7, hvorefter der blev sunget fædrelandssange og afholdt taler. Ikke mindst blev det fremhævet, at Prior med sjælden set dygtighed havde løst opgaven at frembringe en overordentlig smuk buste af Folkekongen samt, at kunstneren gratis havde modelleret og færdiggjort busten, hvorved det lykkedes at tilvejebringe mindesmærket med de indsamlede midler.

Kongen ses som nævnt med en hovedprydelse i form af en krans. På kongens venstre skulder ses signaturen L. Prior samt årstallet 1866. Busten er i overnaturlig størrelse, således 78 cm høj. Den er fastgjort på soklen med cement, sådan som man gjorde det i gamle dage. Den tredelte sokkel er 210 cm høj,

hvilket giver en totalhøjde på buste og sokkel på hele 288 cm. Soklen er udført i rødbrun svensk granit med grå nuancer, og alt stenhugger arbejde er udført i hånden. På den øverste sokkeldel er indhugget kongens valgsprog:

FOLKETS
KLÆRLIGHED
MIN
STYRKE

På højre side af samme øverste sokkeldel er monteret en messingplade med følgende inskription:

KONG FREDERIK VII
reg. 1848 – 1863
Udf. Af Lauritz Prior 1866

Den nederste sokkeldel er sandsynligvis ikke oprindelig men en senere tilføjelse, idet denne er udført i en anden type granit end de to øverste sokkeldele,

yderligere har den ingen drypkant, som det ses hos den midterste sokkeldel. Ud fra dens beskaffenhed og størrelse og med noget kendskab til vægten på granit, anslås den tredelte sokkel at veje 1-1,5 ton.

TRIUMF OG ROMANCE

For Prior blev besøget i Thisted en sand triumf, overalt mødte han oprigtig glæde og taknemmelighed over hans velvillige store indsats med busten. På det helt personlige plan vides det, at det var under dette besøg, at han rigtigt forelskede sig i den purunge kun 15-årige Magdalene Bendixsen. »Hun er af et let sind tilligemed ufordærvet og et rent naturbarn, som i mange år vil bevare sin ungdom,« skrev Prior til sin ældre bror og kommende svoger. Man mærker, at Prior var blevet 27 år og var begyndt at tænke på betydningen af at blive gift.

Med hensyn til placeringen af busten i Christiansgave fremgår det af gamle kort, at den har stået flere forskellige steder. Ligesom plantagen voksede til, og nye stier og pladser blev anlagt, har man flyt-

Det ældste billede af busten med kong Frederik 7 i Christiansgave er Thisted fotografen Andreas Nikolai Høeghs fotografi fra 1874. I baggrunden ses Realskolen, Sygehuset og Mellemmølle. Museum Thy.

tet rundt på busten, vel nok først og fremmest for at vise den frem på en fremtrædende plads. Dog skal det i den forbindelse nævnes, at det ikke altid var uden problemer at finde en egnet placering. Af plantageinspektionens forhandlingsprotokol fremgår det i april 1867, »at man ikke ser sig i stand til at anvise en definitivt plads til busten før i hvertfald til efteråret, men at inspektionen ikke har noget imod, at busten midlertidig må blive opstillet på pladsen ved den store runddel«. Det var her, den stod ved afsløringen i juni, men allerede i december 1867 vedtoges det, at den fremtidige placering skulle være »Under det store kastanje træ ved doktor Benzons have og med front mod realskolen«.

Distriktslæge Lorenz Benzon boede i ejendommen beliggende i det nuværende Skovgade 20, hvis have stødte op til plantagen Christiansgave, og hvor der dengang som i dag er adgang til plantagen via en offentlig indgang. Men denne placering vakte opsigt i byen, den brød lokalbefolkningen sig ikke om, så stor var utilfredsheden, at folk skrev om det i lokalavisen, hvor sagen den 26. august 1868 omtales i to spalter, endda på forsiden. Efterfølgende blev busten flyttet ned i plantagens sydøstlige område, som endnu dengang var ganske åbent, som det ses på fotografiet fra 1874. Her kom busten meget mere til sin ret, og faktisk blev den stående i dette område af plantagen helt indtil 1998, hvor den blev flyttet op i Kongelunden, som ved den lejlighed blev renoveret med bl.a. nye stier, bænke og info-tavler.

Hele vinteren 1867-68 drømte Prior om den unge meget indtagende Magdalene, og da foråret i 1868 kom, var han fuld af længsel efter igen at møde hende. I juli ledsagede han sin svigerinde Christine til Thisted, hvor de begge ønskede at besøge hendes far tobaksfabrikant Bendixsen. Prior ønskede Bendixsens samtykke til at anholde om hans yngste datter Magdalenes hånd, og straks efter ankomsten til Thisted, opsøgte han Bendixsen og Magdalene. Det første han gjorde, var at fri til den nu 16-årige pige, som uden tøven gav ham sit Ja, ligesom hendes far gav dem sin velsignelse. Herefter var de så forlovet, selv om Priors forældre synes, at deres kommende svigerdatter var meget ung. Prior benyttede lejlig-

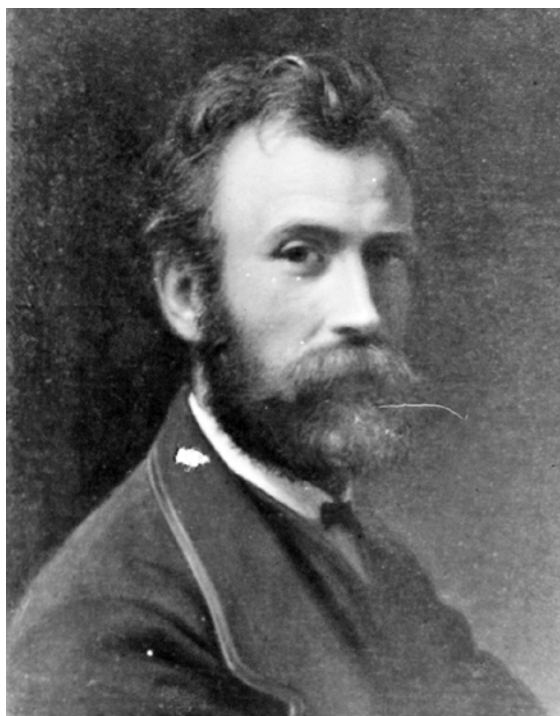
Relief af Magdalene Bendixsen i materialet Kallipasta. Signeret og dateret af Lauritz Prior 1868. Danmarks Kunstbibliotek, Charlottenborg.

heden til at modellere et relief af kærestens ansigt i venstrevendt profil, og senere modellerede han en smuk buste af Magdalene.

Magdalene besøgte første gang sin kæreste og hans familie i København i det sene efterår 1868, besøget gav anledning til en del gnidninger mellem Prior og især hans far. Problemet var Magdalenes gode humør og ungdommelige livlighed, som ikke synes at passe til stemningen i det Priorske hjem, der var præget af Priors mors truende, svære sygdom, som medførte hendes død året efter. Så endelig i foråret 1870 stod brylluppet i Thisted kirke, Lauritz Prior og Magdalene Bendixsen blev gift den 12. april, parrets fædre var forlovere, men ingen af Priors familie deltog i den efterfølgende fest.

Dagen efter brylluppet rejste brudeparret via Struer til Århus, for at ende i København. Der var altså ingen bryllupsrejse. Parret bosatte sig i villaen »Kildevæld« på Østerbro, som Priors far havde stillet til rådighed for dem. Ægteskabet blev meget lykkeligt, og parret nåede at få tre levedygtige børn, før Lauritz Prior døde i 1879 bare 38 år gl.

Efter Priors død afholdt Magdalene auktion over sin mands efterladte kunstværker, som fyldte godt

Lauritz Prior malet af Anton Dorph i 1870, hvor han blev gift med Magdalene Bendixsen. Danmarks Kunstbibliotek, Charlottenborg.

i hjemmet og i atelieret i Bredgade. I fortegnelsen over de udbudte kunstværker ses med genstandsnummer 41 »Kong Frederik 7, Model i Gips med Laurbærkrans om Hovedet i overnaturlig Størrelse«. Dette er den originale model, ud fra hvilken bronzeudgaven i Christiansgave blev støbt, denne gipsudgave blev solgt på auktionen for kr. 10,-. Magdalene boede derefter i en lang årrække på Strandvejen i Hellerup, hvor hun døde i 1916 i en alder af 64 år. Hun er begravet i Prior familiens imponerende gravsted på Gentoft kirkegård.

ANDRE BUSTER

Som nævnt i begyndelsen var der i Christiansgave gipsbuster af kongerne Frederik 6 og Christian 8. I 1871 besøgte kong Christian 9 Thisted, og året efter blev der anskaffet en buste i terrakotta af kongen. Ligeledes fik Thisted i 1908 besøg af efterfølgeren kong Frederik 8, også her blev der efterfølgende anskaffet

Fotografi af Magdalene Bendixsen. Fotograf Hansen & Weller, København. Foto: Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune.

en terrakottabuste af denne konge til anbringelse i Christiansgave i sommerhalvåret.

Herefter skal man helt frem til 1921, da ønsker såvel byrådet som amtsrådet at markere Christiansgaves 100 års jubilæum. Blandt andet var der nedsat en komite der skulle indsamle bidrag til køb af bronzebuster i stedet for de gamle gips- og terrakottabuster af de to konger, der henholdsvis anlagde og bevarede plantagen som offentligt anlæg, altså af Frederik 6 og Christian 8. Der kan læses udførligt om tilblivelsen af disse buster i Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 2010. Der var ved plantagens 100 års jubilæum også ønsker fra plantageinspektionen om at få de resterende to terrakotta buster i anlægget støbt i bronzeudgaver. Der er her tale om kongerne Christian 9 og Frederik 8, og man havde også forhørt sig om prisen hos Kgl. Hofbronzestøber Lauritz Rasmussen i København, Men da man sammenholdt de oplyste priser på henholdsvis kr. 850,- og kr.

1.000,- plus udgiften til forsendelse med det af komiteen indsamlede beløb, da måtte man opgive denne tanke i forbindelse med jubilæet.

Det indsamlede beløb på kr. 432,- rakte slet ikke til indkøb af hele fire nye kongebuster i bronze samt busten af amtmand Gerhard Faye ligeledes i bronze. Man enedes da i by- og amtsrådet om at hensætte det indsamlede beløb på amtets konto i amtskassen og dele udgiften til støbning af kongerne Frederik 6 og Christian 8 samt amtmand Faye. Men i foråret 1922 forhørte amtmand Henrik Lehmann sig dog igen om mulighed for at få støbt busterne af kong Christian 9 og kong Frederik 8 i bronze hos bronzestøber Lauritz Rasmussen. Man ønskede at få en fin og ensartet samling af kongebuster i bronze til udsmykning af plantagen Christiansgave. I et brev fra april 1922 meddeler bronzestøberen, at han nu kan levere de to buster for henholdsvis kr. 750,- og kr. 900,- plus udgiften til forsendelse. Prisen er altså faldet med kr. 100 for hver buste. Amtmanden forhørte sig også hos en anden bronzestøber i København, men valgte dog efter mange forhandlinger det gamle kendte hærkronede Lauritz Rasmussens bronzestøberi, som endte med at give et absolut favorabelt tilbud på busten af kong Christian 9 på kr. 700,- og busten af kong Frederik 8 på kr. 800,- begge dog plus levering.

Når prisen på de to buster er forskellig, skyldes det bl.a., at busten af kong Christian 9 var fremstillet af Vilhelm Bissen, som nu var død, mens busten af kong Frederik 8 var fremstillet af Rasmus Andersen, der endnu levede, og som krævede et honorar for retten til at bruge hans originale buste. Det var i øvrigt samme Rasmus Andersen, der i sin tid udførte busten af provst Hans Christian Sonne, som står på Lilletorv i Thisted. Der fandtes mange udgaver af buster forestillende kongerne Christian 9 og Frederik 8 lavet af mange forskellige billedhuggere.

Når valget faldt på netop de to udgaver af kongerne, var det bl.a. fordi de begge fremstod i uniform med medaljer og ordensbånd, hvilket man fandt mere i tidens ånd end de udgaver, hvor kongerne var ikklædt f.eks. romersk toga. Disse udgaver synes ude af trit med den tid, man nu befandt sig i. I et brev fra april 1923 takker bronzestøber Lauritz

Rasmussen for ordren på busten af kong Frederik 8 og meddeler, at busten vil kunne leveres i løbet af to måneder, senere ses i et brev fra Lauritz Rasmussen, at busten vil blive afleveret i slutningen af maj 1923. Man skal hen i det nye regnskabsår 1924 før bestillingen af bronze busten af kong Christian 9 finder sted, og i et brev fra januar 1924 ses Lauritz Rasmussen at takke for ordren på busten af kong Christian 9, som bliver leveret senere på året.

I februar 1924 ses Brdr. Jensens Stenhuggeri i Thisted at tilbyde en granitsokkel til busten af kong Frederik 8 til en pris af kr. 340. Senere i løbet af sommeren ses firmaet dog at have leveret granitsokler til begge de nye kongebuster til en pris af ca. kr. 550,-. Et kapitel helt for sig selv er de enkelte kongers kronede bronzemonogrammer, disse har ikke været på

Busten af kong Frederik 8. på sin sokkel i Kongelunden i Christiansgave. Fotografi fra 2017. Klaus Madsen.

alle sokler fra start af. Ja, på soklen med Lauritz Priors buste af kong Frederik 7 har der aldrig været et monogram overhovedet. Til gengæld er den jo den eneste sokkel med hugget inskription, nemlig kongens valgsprog. Til den træsoffel, hvorpå oprindeligt gips busten af kong Frederik 6 stod om sommeren, blev der i sin tid fremstillet en mindeplade i jern med følgende inskription:

VED
KONGELIG GUNST
ER DENNE SKOV
ANLAGT
DEN 10. IANUAR 1821
TIL ZIIR FOR
THISTED BYE
OG TIL GLÆDE
FOR DENS INDVAANERE

Ligesådan var det, da man anskaffede sig gips busten af kong Christian 8 med tilhørende træsoffel, da blev der fremstillet endnu en mindeplade i jern, denne bar følgende inskription:

KONG CHRISTIAN
DEN OTTENDE
SKIÆNKEDE DENNE
PLANTAGE TIL
THISTED AMT
DEN 11. IANUAR
1844

Da man sidenhen anskaffede granitsokler til nævnte to buster, der da var blevet støbt i bronze, valgte man at påmontere nævnte to mindeplader på de nye granitsokler.

Her sad de i mange år, men under anden verdenskrig var de i alvorlig fare for at lide overlast, de blev derfor fjernet og gemt af vejen helt indtil 1963, hvor de igen kom til ære og værdighed i en flot ny indfatning, nemlig en mur bestående af tilhuggede store brosten bygget ovenpå hinanden, ser det ud til. I virkeligheden er der tale om et stort stykke sandsten, der med stor dygtighed er hugget til, så det fremstår

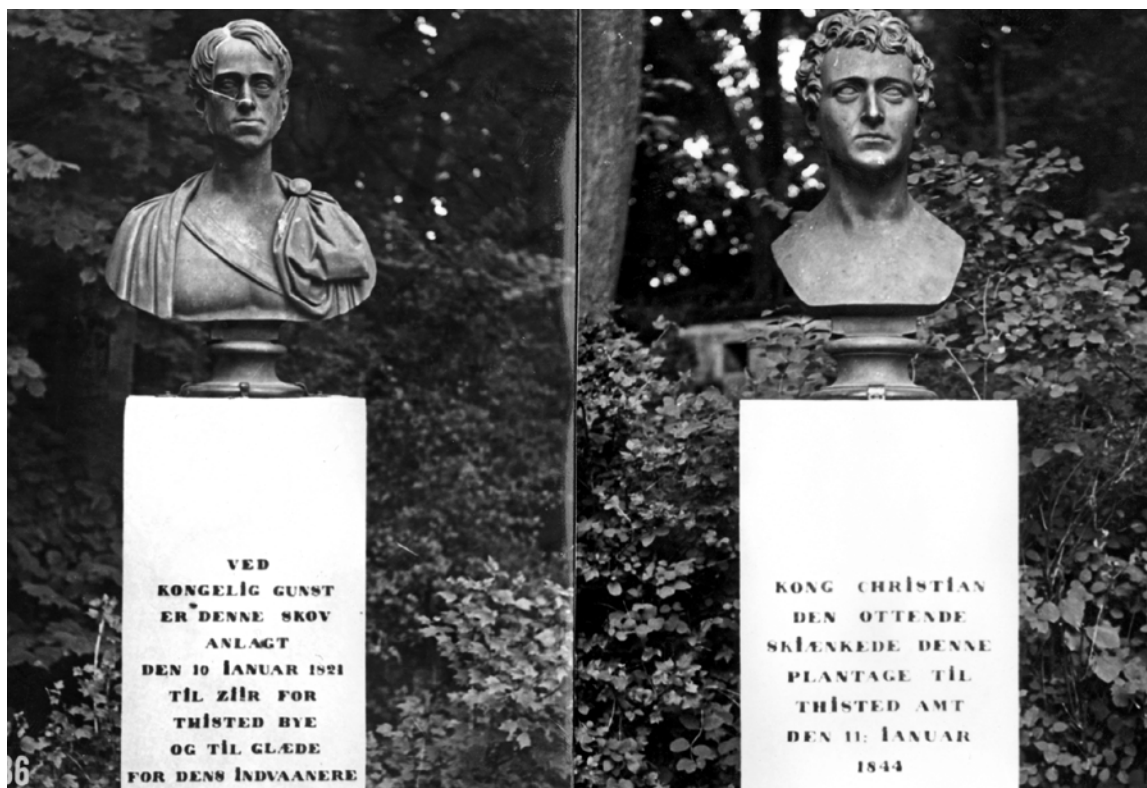
som en opbygget mur. Arbejdet er lavet af Brdr. Jensens Stenhuggeri i Thisted. De gamle bemalede jernplader i deres mur kan endnu ses i Christiansgave ved indgangen fra Skovgade.

I et brev fra juli 1924 tilbyder bronzestøber Lauritz Rasmussen bronzemonogrammer med kongekrone til monumenterne af kong Christian 9 og kong Frederik 8 til en pris på kr. 25,- pr sæt plus omkostningerne til forsendelse, hertil kommer prisen på løse bronzebogstaver, der danner kongernes valgsprog bestående af i alt 32 løse bronzebogstaver, der i alt koster kr. 48,- plus omkostninger til forsendelse. Senere i juli 1924 takker Lauritz Rasmussen i et brev for ordren på (kun) de kronede monogrammer i bronze. Det er disse, vi endnu i dag ser på de to buster.

Busten af kong Christian 9. på sin sokkel i Kongelunden i Christiansgave. Fotografi fra 2017. Klaus Madsen.

Busterne af kongerne Frederik 6. og Christian 8. med gamle mindeplader. Udaterede fotografier og ukendte fotografer. Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune.

EFTER ANDEN VERDENSKRIG

Tidsmæssigt skal vi så helt hen på den anden side af Anden Verdenskrig, før der igen sker noget. I krigens år opstod begrebet alsang, folket havde behov for sammenhold, fællesskab og ikke mindst national stolthed. Dette førte bl.a. til etableringen af friluftsteatret i Christiansgave, der blev taget i brug i 1946. I samme åndedrag var det et faktum, at nationalfølelsen betød rigtigt meget. Endnu levede den gamle kong Christian 10, han var om nogen symbolet på vort gamle land såvel i krig som i fred. Ham vidste man, hvor man havde, anderledes forholdt det sig med kongebusterne i plantagen, de havde i årenes løb som nævnt flyttet rundt i Christiansgave.

Nu ønskede man i plantageinspektionen at samle kongebusterne på ét sted. Tanken om Kongebusternes Plads opstod i de år, der var brug for samling, ligesom man havde visioner om et mere sammen-

hængende parkanlæg, hvor man kunne begynde en søndagstur i anlægget ved indgangen fra Engen, op forbi den store runddel med det smukke springvand, for derefter i solens stråler at berige ånden med et skuespil i friluftsteatret, og derefter slutte af på den smukke Kongebusternes Plads med en lille forfriskning fra ishuset. Kongebusternes Plads som stedet omtaltes, blev en realitet ligeledes i 1946. Fra plantageinspektionen havde man ladet landinspektør Poul Boe projekttere et forslag til en sådan plads ved indgangen til plantagen fra Tingstrupvej over for J. P. Jacobsensgade. Dette forslag valgte man at følge, hvorefter et ryddet område blev planeret og sået til med græs. Efterfølgende blev nye stier anlagt og bænke opstillet, ligesom man beplantede området med forårsløg, stauder, roser og rhododendron.

Det tog lang tid, før den smukke plads blev anvendt til sit egentlige formål. Måske ønskede man

Muren med mindepladerne ved indgangen fra Skovgade. Fotografi fra 2017. Klaus Madsen.

området helt færdigudvokset, før kongebusterne på deres sokler skulle pryde pladsen, i hvert fald ses i plantageinspektionens forhandlingsprotokol fra november 1954 følgende ordlyd: »Efter at Reguleringen af Kongebusternes Plads i Plantagen har fundet sted, er Soklerne til de Kongebuster man i øjeblikket er i besiddelse af, nu opstillet på de af Plantageinspektionen udpegede steder, og Busterne vil snarest blive opsat.«

Der ses ikke at have fundet en egentlig indvielse sted af den færdige plads med busterne placeret. Helt siden 1947 havde det været et ønske at udvide samlingen af kongebuster i bronze med en lignende af kong Christian 10. Af forskellige grunde blev dette ønske først en realitet i 1955. Da valgte man at få fremstillet en bronzebuste ud fra billedhugger Svend Jespersens model fra 1951. Denne buste var »Godkendt« af Henning Wienberg Jensen som værende »Afsåvel fin kunstnerisk værdi som af fin håndværks-

mæssig udførelse«. Wienberg Jensen var amtets og kommunens faglige konsulent i spørgsmålet om anskaffelse af en bronzebuste af kong Christian 10. Man havde fra inspektionen forhandlet sig frem til, at bronzebusten kunne leveres fra bronzestøber Lauritz Rasmussen til en pris af kr. 5.000. Hertil kom udgiften til en granitsokkel med påsat kronet bronzemonogram, dette beløb sig til kr. 1.000. Soklen blev igen leveret af Brdr. Jensens Stenhuggeri i Thisted. Det blev vedtaget, at Thisted amtsråd og Thisted byråd afholdt udgiften med halvdelen til hver. Det var således amtmand Hans Egedorf, der på en smuk forårsdag den 4. april 1955 i 10 året for Befrielsen afslørede busten af kong Christian 10 i de smukke omgivelser, som endnu dengang omtaltes som Kongebusternes Plads.

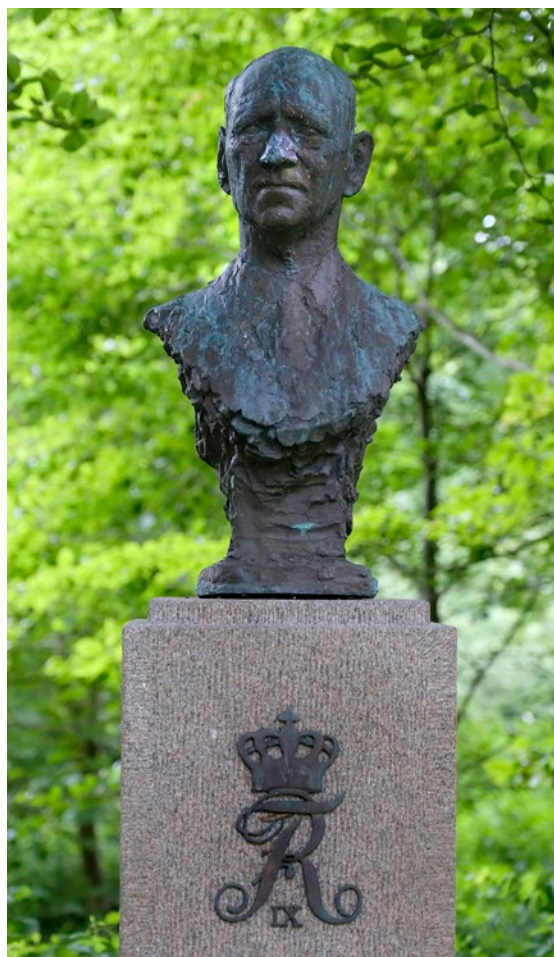
Som tiden gik, voksede området til og blev det smukke område i Christiansgave, som vi i dag kal-

der Kongelunden. Der skulle gå 30 år, før den næste kongebuste fandt vej til Kongelunden, det skete i sensommeren 1985, hvor dronning Ingrid afslørede en smuk bronzebuste af sin mand kong Frederik 9. Forud for afsløringen af busten havde et særligt »Udsmykningsudvalg« under Thisted Byråd arbejdet på at erhverve en bronzebuste af kong Frederik 9. Landinspektør Poul Boe var igen primus motor i dette arbejde. Man endte i udvalget med at foretrække en bronzebuste svarende til den buste af kongen, som står på Fredensborg Slot, og som blev skabt af billedhugger Knud Nellemose i 1957. Når det alene var et kommunalt udvalg der arbejdede med sagen, var det fordi Thisted kommune gratis havde overtaget Christiansgave fra Thisted amt, da dette blev nedlagt i 1970. Dog skete overdragelsen formelt først i 1972.

Busten af kong Christian 10 på sin sokkel i Kongelunden i Christiansgave. Fotografi fra 2017. Klaus Madsen.

Busten af kong Frederik 9. på sin sokkel i Kongelunden i Christiansgave. Fotografi fra 2017. Klaus Madsen.

Datoen for afsløringen af busten af kong Frederik 9. blev valgt med omhu, man valgte den 8. september som faldt på en søndag i 1985. Netop den 8. september var en dato, hvor vor egen flere gange tidligere havde haft forbindelse til kongehuset, nemlig i 1967, hvor netop kong Frederik 9 indviede den nye havn i Hanstholm, og hvor Dronning Margrethe 2 samme dato 10 år senere indviede havnens udvidelse. Denne indtil videre seneste kongebuste i Kongelunden faldt straks godt ind i det smukke område og er med de andre buster en unik, flot samling, og som sådan omtalt i den nye udgave af Trap Danmark som udkom i år. Heri omtales også Hans Gyde Peter-

Statuen af kong Christian 9 på sin sokkel i Kongelunden i Christiansgave. Fotografi fra 2017. Klaus Madsen.

sens statue af kong Christian 9, der i 2009 blev opstillet centralt i Kongelunden.

Denne statue på sin sokkel havde haft sin plads to steder på Storetorv. Ved den højtidelige afsløring af statuen den 28. september 1910, hvor kong Frederik 8 og dronning Lovisa med familie havde været til stede, stod statuen ude på Storetorv foran det gamle rådhus fra 1853. Her stod den til 1936, hvor man rev Brinkmanns gamle ejendom på torvet ned i udviklingens hellige navn (man havde brug for parkeringspladser til den voksende bilpark). Da måtte kongestatuen også vige, den blev placeret på den sydvestlige side af torvet i nærheden af trappen, der fra torvet gav adgang til den gamle kirkegård. Trappen fjernedes i 1973, hvorefter den brolagte sti over kir-

kegården blev ført helt ned til torvet. Her stod statuen indtil 2007, hvor udgravningerne af Storetorv startede i forbindelse med etableringen af det nye J. P. Jacobsen Center.

Det nye Storetorv som opstod herefter levnedde ikke plads til den gamle kongestatue, og efter mere end to år i depot på Thisted kommunes oplagingsplads blev kongestatuen på sin granitsokkel opstillet smukt og centralt i Kongelunden, hvor der var blevet anlagt en plads med adgangssti til statuen. Opstillingen skete den 6. november 2009. Bronze- statuen af kong Christian 9. blev skabt af kunstmaler og billedhugger Hans Gyde Petersen og vejer 450 kg, mens granitsoklen er fremstillet af Brdr. Jensens Stenhuggeri i Thisted.

Området Kongelunden har således igennem mange år fremstået meget harmonisk og veltilrettelagt, tilligemed smukt passet og plejet af Thisted kommunes gartnere. Det er derfor også med stor beklagelse, at området i de seneste år har været udsat for omfattende hærværk, idet de gamle bronzebuster på deres granitsokler gang på gang er blevet væltet omkuld. Faktisk har de alle med undtagelse af netop Lauritz Priors buste af kong Frederik 7 været fjernet fra Kongelunden en tid, idet kommunen blev træt af ustandselig at skulle rejse de smukke sokler med de ofte beskadigede kongebuster. Derfor har man nu forsøgt med en teknisk løsning der forhåbentlig betyder, at såvel buster som sokler igen kan være i fred og harmoni med de smukke omgivelser, som indgår i det nye såkaldte kulturrum i Thisted, der ventes anlagt og færdig udbygget her i år. Kulturrummet er en samling af nye og gamle kulturhuse, Plantagehuset, Ungdomshuset URT og biblioteket samt musikskolen. Imellem disse ligger anlægget Christiansgave, der med det ny opførte Friluftsteater og Kongelunden inddrages som en naturlig del af de kulturelle aktiviteter.

Michael Vandet
Født 1959. Museumsassistent ved Museum Thy.